

A stylized black and white graphic of a globe, showing the continents of North and South America. The globe is positioned on the left side of the title.

STUDIA
1 GEO
HISTORICA

NR 06|2018 ROCZNIK HISTORYCZNO-GEOGRAFICZNY

Contents

A note from the editors 5

International Conference of Historical Geographers

Diogo de Carvalho Cabral

Landscape and Letterscape in Early Colonial Brazil 7

Karen M. Morin

Prisoners and Animals: An Historical Carceral Geography 28

Humphrey Southall

Spaces, Places, Features and Units: Web-Enabling Historical Geography 39

Articles and theses

Agnieszka Latocha, Dominik Nowakowski

Sources and Methods Used in the Reconstruction of Settlement Networks:
An Archaeological and Geographical Perspective on the Example of Silesia 55

Marek Sobczyński

Polish Geographical Survey of Borders until 1945 70

Roman Czaja

Historical Atlas of Polish Towns. Between Source Edition
and the Cartographic Presentation of Research on the History of Towns 80

Piotr Guzowski

Economic Geography of Poland in the Period of Growth (14–16th Century)
in the Polish Historical Study 90

Dzmitry Vitsko

Historical Cartography in Belarus (Studies on the Administrative Division,
Borders and Population of the Grand Duchy of Lithuania) 110

Henryk Rutkowski

A Few Comments on the Historical Borders in Poland 124

Bogumił Szady

Historical Cartography of Confessions and Religions in the Polish-Lithuanian
Commonwealth: Between Historical Geography and Spatial History 136

Tomasz Figlus
The Past and Present of Historical Morphology of Rural and Urban Forms in Poland 149

Maryana Dolynska
Some Principles of Interdisciplinary Investigation
for Recreating the Historical Topography of Urban Spaces 169

Atlas Fontium

Atlas Fontium
(Marek Słoń) 185

Tomasz Panecki, Tomasz Związek, Grzegorz Myrda
The Spatial Database Development for Research on Settlements
and Afforestation in Nowy Tomyśl Plain in Early Modern Times 186

Marek Słoń, Urszula Zachara-Związek (eds.)
The Court Records of Wschowa (1495–1526). Digital Edition 206

Reviews and discussions

Deutscher Historischer Städteatlas, Nr. 5: Dortmund,
Hrsg. Peter Johaneck, Jürgen Lafrenz, Thomas Tippach, Münster 2018
(Michał Słomski) 221

* * *

Guidelines for Authors 229

Polish Geographical Survey of Borders until 1945

Marek Sobczyński

Political border is of interest to several sub-disciplines of human geography, primarily political geography – when it is investigated as an element shaping the geopolitical code¹ – or historical geography – when it becomes a relict border. The function of the border as a spatial barrier is also studied within communication geography, social geography, population geography and, in broader terms, economic geography, when cultural, economic, fiscal or legal impact of the border is studied. Its defensive function can also be considered from the perspective of military geography².

The study of borders and borderlands has a long tradition in Polish geography. Such researches were intensified in historic moments when significant territorial changes were expected, i.e. in the period of the two great European military conflicts and immediately thereafter, when new geopolitical orders were constructed together with the new map of the continent. Studies were carried out both from the perspective of political geography and historical geography; political limitations, however, caused the centre of gravity of the research to move from one discipline to the other, depending on the current circumstances. At times of greater research freedom, political geography was favoured, while in the periods when restraint was imposed on research options – historical geography was preferred.

This overview will not discuss cartographic publications on the topic of

borders (maps and atlases) with the exception of stand-alone comments thereto and textual clarifications as well as texts related to the process of creation thereof.

The issue of borders at the beginning of Polish geography

Descriptions of the courses of borders appeared much earlier than the science of geography. The document *Dagome iudex*, published as early as 991, already features a very detailed description of the borders of prince Dagome's (Mieszko's I) territory³. Next descriptions of borders on the Polish territory date back to the Polish Chronicle (*Chronica Polonorum*) by Gallus Anonymus of approx. 1116 – the famous mention of border posts at the Saale⁴ – and to Wincenty Kadłubek's *Polish Chronicle (Chronica Polonorum)* dated 1208⁵. Numerous passages on course of borders can be found in the works of Jan Długosz: *Yearbooks... (Annales...)* dated 1480 and in *Liber beneficiorum...* – concerning the borders of the Church's possessions⁶. Another chronicler – Marcin Kromer – in 1555 also addressed the changes of the borders on the Polish territory⁷. The topic of borders is even more prominent in the work of the same author dated 1577 titled *Poland, or on the Location... (Polonia sive de situ...)*⁸.

References to political borders can also be found in purely geographical works

¹ C. Flint, *Wstęp do geopolityki*, Warszawa 2008, p. 71–76.

² J. Rogowski, *Problem obronności granic politycznych*, "Drogi Polski", 2 (3–4), 1923, p. 189–201, 2 (6), 1923, p. 261–270, 2 (11–12), 1923, p. 441–450; R. Umiastowski, *Geografia wojenna Rzeczypospolitej Polskiej i ziem ościennych*, Warszawa 1924; idem, *Granice polityczne, naturalne i obronne w czasie pokoju i wojny*, Kraków 1925.

³ *Dagome iudex* (https://pl.wikipedia.org/wiki/Dagome_iudex, access: March 8, 2018).

⁴ Anonim so called Gall, *Kronika polska*, Wrocław 2008, p. 14.

⁵ W. Kadłubek, *Kronika polska*, 2002, digital edition.

⁶ J. Długosz, *Roczniki, czyli kroniki sławnego Królestwa Polskiego*, t. 1–12, Warszawa 2009; idem, *Liber beneficiorum dioecesis Cracoviensis*, t. 1–3, in: *Joannis Długosz senioris canonici Cracoviensis opera omnia*, t. 7–9, ed. A. Przędziecki, Cracoviae 1863.

⁷ M. Kromer, *Kronika polska...*, Sanok 1868.

⁸ Idem, *Polonia sive de situ, populis, moribus, magistratibus et re publica regni Polonici libri duo*, Coloniae 1577.

from relatively ancient times, from the beginning of Polish geography. Back then, these were just simple descriptions of the course of borders, sometimes presented in a very lapidary fashion. Maciej Miechowita, in a 1517 work entitled *Treaty on Two Sarmatias, European and Asian* (*Tractatus de duabus Sarmatis Europiana et Asiana*), devotes much attention to political borders of the territory located east of Poland⁹. The same author in another work, the *Polish Chronicle* (*Chronica Polonorum*) of 1521, presents descriptions of the Polish borders throughout years, basing mainly on the preceding work of Długosz¹⁰. Administrative borders of Mazovia were discussed in 1634 by Jędrzej Święcicki in the work entitled *Topographia sive Masoviae descriptio*¹¹. Numerous descriptions of the characteristics of borders around the world can be found in the work of Karol Wyrwicz dated 1768 and titled *Geography of the Present Time...* (*Geografia czasów teraźniejszych...*)¹² and Franciszek Siarczyński (1794) – *Geography, or Natural Description...* (*Geografia, czyli opisanie naturalne...*)¹³; a short description of the borders of Poland can be found in the work by Stanisław Staszic dated 1807 *On the Statistics of Poland* (*O statystyce Polski...*)¹⁴. Joachim Szyk in *Geography...* (*Jeografia...*) discusses the borders of the former Rzeczpospolita (Commonwealth of Poland)¹⁵. The founder of the first Polish faculty of geography Wincenty Pol in the work *Historical Territory of Poland* (*Historyczny obszar Polski*, 1869) described the boundaries between the dialects spoken

on the Polish territory¹⁶. Characteristics of borders were also included in works of non-geographers¹⁷.

Studies of political borders in Polish political geography

The issue of Poland's political borders had become subject of interest of Polish geographers long before the Polish state was reborn, i.e. already in the time of the partitions. The development of studies on the borders of the future Polish state conducted in the period of the partitions and later when the borders were actually being established, at the end of the first decade of the 20th century, was presented in detail by Piotr Eberhardt in *Poland and Its Borders* (*Polska i jej granice*)¹⁸, which frees the author of this article from the duty to elaborate on this topic. Thus, it only remains to add that at the end of the period of the partitions, when the awareness of the need to fight to rebuild the Polish state was becoming common in the society not only among selected social groups, but in the society as a whole, there was a heated geographical debate on the territorial shape of Poland. Even though the territorial arrangement of the part of Europe where Poland was to lie was anticipated, using the term *territory* entailed its delimitation, and thus, also the dispute over the borders. The key dispute at the end of the 19th and beginning of 20th century concerned the transitional (*przejściowy*) vs bridging (*pomostowy*) character of the Polish territory. The main protagonists in the dispute were the most prominent Polish geographers of that time: Waclaw Nałkowski on the one hand, and Antoni Rehman and Eugeniusz Romer on the other¹⁹. Nałkowski

⁹ M. Miechowita, *Opis Sarmacji azjatyckiej i europejskiej*, Wrocław 1972.

¹⁰ Idem, *Chronica Polonorum*, Kraków 1521.

¹¹ J. Święcicki, *Topographia sive Masoviae descriptio*, Warszawa 1634.

¹² K. Wyrwicz, *Geografia czasów teraźniejszych...*, t. 1, Warszawa 1768, p. 184, 233.

¹³ F. Siarczyński, *Geografia, czyli opisanie naturalne, historyczne i polityczne krajów i narodów we czterech częściach świata zawierających*, Warszawa 1784.

¹⁴ S. Staszic, *O statystyce Polski krótki rzut wiadomości potrzebnych...*, Warszawa 1807, p. 4.

¹⁵ J. Szyk, *Jeografia dawniej Polski dla użytku młodzieży*, Poznań 1861, p. 2.

¹⁶ W. Pol, *Historyczny obszar Polski. Rzecz o dialektach mowy polskiej*, Kraków 1869.

¹⁷ T. Święcki, *Opis starożytny Polski*, t. 1, Warszawa 1816, p. 91.

¹⁸ P. Eberhardt, *Polska i jej granice. Z historii polskiej geografii politycznej*, Lublin 2004.

¹⁹ D. Jędrzejczyk, *Eugeniusz Romer o przedrozbiorowej polskiej granicy wschodniej*, "Polski Przegląd Kartograficzny", 36 (1), 2004, p. 29–32.

addressed the issue of borders in several of his works²⁰. In the work entitled *Political Borders from a Geographical-Scientific Perspective* (*Granice polityczne ze stanowiska geograficzno-naukowego*), he put an argument on the basis of the written text of a lecture by Friedrich Ratzel concerning the functions of European borders and optimization of their course²¹. The main assumptions of the theory of the transitional character of the territory of Poland were presented in two of his works²². The theory of this transitional character was criticized by Antoni Rehman²³. Subsequently, his most prominent student Eugeniusz Romer²⁴ presented an opposing view arguing for the bridging character of the Polish territory. In the work on the *Role of Rivers in the History and Geography of Nations* (*Rola rzek w historii i geografii narodów*), Romer discussed the border function of rivers²⁵. The issue of the location of Poland, its territorial development throughout ages and borders is covered extensively in Romer's opus magnum dated 1917, *Poland. The Land and the State* (*Polska. Ziemia i państwo*), in which the bridging character of the Polish territory is stressed²⁶.

The perspective of the reinstatement of Poland and then the attainment of this goal after 1918 resulted in an enormous increase of interest in the issue of future borders. Geographers alongside historians were the most predestined to

participate in such discourse and did it eagerly, as demonstrated by Piotr Eberhardt²⁷. Here works of the geographers Aleksander Janowski²⁸ and Włodzimierz Wakar²⁹ should be mentioned as well. Polish borders were discussed not only by geographers, but also historians, ethnologists, feature writers and politicians³⁰.

Concepts of various authors, including numerous geographers, regarding the course of borders of the reinstated Poland were to be painfully verified by the global diplomacy during the Versailles Peace Conference, which ended the First World War. Among the concepts of borders (successfully) presented at the Conference, were those of Roman Dmowski (authorised by the Polish National Committee and its Polish Central Agency)³¹ as well as Eugeniusz Romer, the author of a cartographic publication developed for the peace congress, which had become the key argument to delimit the borders of Poland according to the locations of ethnic groups and the basis for determination of the territories subject to the plebiscites³². Unfortunately, later on Polish politicians did not use the opportunity to settle the plebiscites in a way which would be favourable for Poland. The Polish delegation to the Versailles Conference featured as experts geographers:

²⁰ Idem, *Mysł geograficzna Wacława Nałkowskiego*, Warszawa 1999, p. 95–100.

²¹ W. Nałkowski, *Granice polityczne ze stanowiska geograficzno-naukowego*, "Prawda. Tygodnik Polityczny, Społeczny i Literacki", 13 (36), 1893, p. 423.

²² Idem, *Terytorjum Polski historycznej jako indywidualność geograficzna*, Warszawa 1912, p. 13–24; idem, *Materiały do geografii ziem dawnej Polski*, t. 1, Warszawa 1913, p. 32–33; idem, *Poland as a Geographical Entity*, London 1917, p. 13–36.

²³ A. Rehman, *Karpaty opisane pod względem fizyczno-geograficznym*, Lwów 1895, p. 47–50.

²⁴ E. Romer, *Czy Polska jest krainą przejściową? Odpowiedź na wywody Hanslika*, "Ziemia", 1 (16), 1910, p. 241–243.

²⁵ Idem, *Rola rzek w historii i geografii narodów*, "Przewodnik Naukowy i Literacki", 1, 1901, p. 61–62.

²⁶ Idem, *Polska. Ziemia i państwo*, Kraków 1917, p. 68.

²⁷ P. Eberhardt, *Twórcy polskiej geopolityki*, Kraków 2006; idem, *Koncepcje granic państwa polskiego u progu odzyskania niepodległości*, "Studia z Geografii Politycznej i Historycznej", 4, 2015, p. 9–35.

²⁸ A. Janowski, *Ziemia rodzinna*, Warszawa 1913 (Poznaj Swój Kraj, 1), p. 79–86.

²⁹ W. Wakar, *Program terytorialny*, "Polska. Pismo poświęcone zagadnieniom ideologii państwowej", 1 (2), 1917, p. 7.

³⁰ O. Żebrowski, *Ogólny zarys przyczyn wzrostu i upadku dawnego państwa polskiego*, Paryż 1847, p. 30–32; J.L. Poptawski, *Polska współczesna*, in: idem, *Szkieł literackie i naukowe*, Warszawa 1910, p. 203–211; C. Janowski, *Polska etnograficzna*, Warszawa 1914, p. 5–14.

³¹ R. Dmowski, *Nota Delegacji Polskiej na Konferencji Pokojowej do J. Cambona w sprawie granic zachodnich państwa polskiego (1919 luty 28)*, in: *Sprawy polskie na Konferencji Pokojowej w Paryżu w 1919 r. Dokumenty i materiały*, t. 1, red. R. Bierzanek, J. Kukułka, Warszawa 1965, p. 72–77; idem, *Polityka polska. Odbudowanie państwa*, Warszawa 1989; P. Eberhardt, *Koncepcje*, p. 30.

³² E. Romer, *Polski atlas kongresowy*, Lwów–Warszawa 1921.

Eugeniusz Romer³³, Antoni Sujkowski³⁴, Leon Wasilewski³⁵, as well as politicians, diplomats and lawyers: Stanisław Kozicki³⁶, Stanisław Thugutt³⁷, Joachim Bartoszewicz³⁸.

Independent Poland, still in the process of the state borders determination and then after the delimitation, saw the publication of numerous works devoted to the analysis of their course and assessment of the validity of such a demarcation, offering, at times, harsh criticism³⁹. A chapter on the Polish borders can also be found in a work by Stanisław Pawłowski *Political*

*Geography of Poland (Geografia polityczna Polski)*⁴⁰.

Notes on delimitation and analyses of political borders around the world were quite common at that time⁴¹.

The prominent linguist Kazimierz Nitsch devoted many publications to the relations between political and linguistic (dialectal) borders⁴².

In the interwar period, Polish geographers faced a challenge to react, presenting Polish national interests, to publications by German geopoliticians, who questioned the rationality and validity of the borders determined by the Paris Conference and in the wake of the plebiscites. Many Polish publications countered German argumentation; this task was undertaken by very many leading Polish geographers of that period⁴³. It should be added that the desire to revise the borders established in Versailles was also present in Poland, and in particular in the late 1930s – mainly in relation to the borders with Lithuania and Czechoslovakia⁴⁴. After the annexation of Czechoslovakian territories in 1938, the new border was subject to many descriptions⁴⁵. I have discussed literature on the

³³ Idem, *Pamiętnik paryski 1918–1919*, Wrocław 1989.

³⁴ A. Sujkowski, *Geografia ziem dawnej Polski*, Warszawa 1921, p. 3.

³⁵ L. Wasilewski, *Granice Rzeczypospolitej Polskiej*, Warszawa 1926, p. 9–11; idem, *Świat po wielkiej wojnie*, Warszawa 1930 (Biblioteka Samokształcenia, 4), p. 13.

³⁶ S. Kozicki, *Sprawa granic Polski na konferencji pokojowej w Paryżu w 1919 r.*, Warszawa 1921.

³⁷ S. Thugutt, *Wybór pism i autobiografia*, Warszawa 1939, p. 73–74.

³⁸ J. Bartoszewicz, *Walka o Polskę*, Poznań 1920 (Biblioteczka Polityczno-Narodowa, 4), p. 18–19.

³⁹ Z. Głogor, *Opis historyczny Podlasia i ziemi chełmskiej*, in: *W obronie ziemi*, red. Z. Chrzanowski, Warszawa 1918, p. 9–11; M. Łahoda (nickname of B. Jakimiak), *Zachodnia granica Polski*, Warszawa 1918; S. Askenazy, *Gdańsk a Polska*, Warszawa 1919; M.Z. Januszajtis, *Strategiczne granice Polski na wschodzie*, "Bellona", 2 (3), 1919, p. 174–180; J. Jaskółski, *Granice Polski*, Lwów 1919, p. 19–39; S. Lenciewicz, *Geograficzne i strategiczne położenie Polski. Indywidualność geograficzna*, "Bellona", 2 (12), 1919, p. 919–932; E. Maliszewski, *Granice Polski*, Warszawa 1919 (Co To Jest Polska?, 1); A. Parczewski, *W sprawie zachodnich granic Polski*, Warszawa 1919; M. Rudnicki, *Zachodnia granica Polski*, "Rok Polski", 4 (3), 1919, p. 105–109; L. Wasilewski, *La paix avec l'Ukraine, Podlachie et Chelm*, Genève 1919; idem, *Wschodnia granica Polski*, "Miesięcznik Statystyczny", 6 (8), 1923, p. 225–231; idem, *Ustalenie granic Rzeczypospolitej Polskiej*, "Wiedza i Życie", 2 (8–9), 1927, p. 9–17; Z. Fedorowicz, *Czem jest Gdańsk dla Polski?*, Warszawa 1920 (Biblioteka Uniwersytetu Żołnierskiego, Dział 2, 8c); M. Orłowicz, *Nowe granice na Spiszu i Orawie*, "Orli Lot", 1 (8), 1920, p. 83–87, 1 (9), 1920, p. 103–108; J. Polak, *W sprawie granic państwa polskiego*, Warszawa 1920 (Biblioteczka Uniwersytetu Żołnierskiego, Dział 1, 5); S. Szczepanowski, *Nowoczesne granice naturalne Polski*, Lwów 1920; A. Uziembło, *Walka o Mazowsze Pruskie*, "Ziemia", 6 (1), 1920, p. 14–25; J. Smoleński, *W sprawie polskości Ziemi Wileńskiej*, "Orli Lot", 2 (2), 1921, p. 18–20, 2 (3), 1921, p. 37–39; W. Fabierkiewicz, *Decyzja rady Ligi Narodów o podziale Górnego Śląska*, "Mechanik", 4 (1), 1922, p. 1–5; J. Wenda, *Długość wybrzeża polskiego*, "Żeglarz Polski", 1 (4), 1922, p. 56; P. Hrabyk, *Granice ziemi przemyskiej i lwowskiej. Objasnienie do mapy*, "Rocznik Przemyski", 3, 1913–1922 (edition 1923), p. 33–38; T. Betleja, *Z geografii politycznej płn.-wschodnich granic Rzeczplitej*, "Wiadomości Geograficzne", 1 (5–6–7), 1923, p. 104–106; K. Jankowski, *Pomiary polsko-rosyjskiej granicy państwowej*, "Przegląd Mierniczy", 1 (5), 1924, p. 8–11, 2 (1), 1925, p. 4–10; W. Semkowicz, *Walka o polskie "Kresy południowe"*, "Orli Lot", 5 (2–3), 1924, p. 18–23, 5 (4–5), 1924, p. 50–52; A. Zierhoffer, *Pomiar długości granic Polski*, "Czasopismo Geograficzne", 3 (1–2), 1925, p. 38–44; A. Ziemięcki, *O granicy polsko-rumuńskiej*, "Wiadomości Geograficzne", 6 (6), 1928, p. 88–89.

⁴⁰ S. Pawłowski, *Geografia polityczna Polski*, in: S. Pawłowski, J. Bystrofi, A. Peretiakowicz, *Polska współczesna. Geografia, kultura, ustrój*, Lwów 1936, p. 12–16.

⁴¹ I. Czacztyńska, *Prace nad ustaleniem granicy fińsko-rosyjskiej*, "Wiadomości Geograficzne", 1 (5–6–7), 1923, p. 106; K. Rabot, *Nowa granica francusko-angielska w Afryce Środkowej*, "Czasopismo Geograficzne", 2 (1), 1923–1924, p. 90–94; J. Wąsowicz, *Spór graniczny włosko-egipski*, "Przyroda Technika", 4 (6), 1925, p. 275; J. Kondracki, *Podział Czecho-Słowacji*, "Przegląd Geograficzny", 18, 1938, p. 195–201.

⁴² K. Nitsch, *Granice państwa a granice języka polskiego*, "Język Polski", 5 (4), 1920, p. 97–101, 6 (2), 1921, p. 41–46, 7 (4), 1922, p. 97–102, 8 (2), 1923, p. 33–37, 9 (3), 1924, p. 80–86, 10 (5), 1925, p. 129–135.

⁴³ S. Stawski, *Dostęp Polski do morza a interesy Prus Wschodnich*, Gdańsk 1925; S. Pietkiewicz, *Granica polsko-niemiecka w oświetleniu Niemców*, "Przegląd Geograficzny", 7 (1–2), 1927, p. 87–95; B. Zaborski, *Polskie pogranicze północne i zachodnie*, "Kalendarz Ilustrowanego Kuriera Codziennego", 9, 1936, p. 69–76.

⁴⁴ H. Romer-Ochenkowska, *Zagadnienia historyczne i polityczne Litwy Środkowej*, "Polska Współczesna", 1 (1), 1922, p. 6–9; S. Raubał, *Granica polityczna polsko-czechosłowacka*, "Rocznik Biblioteka Wyższej Szkoły Handlowej", 3, 1927, p. 135–219; S. Gorzuchowski, *Granica polsko-litewska*, "Wiadomości Geograficzne", 6 (4–5), 1928, p. 65–66.

⁴⁵ K. Bromek, *Granica polsko-czeska na Śląsku Cieszyńskim*, "Turizm Polski", 1 (12), 1938, p. 179–182; M. Gotkiewicz, *Nowa granica polsko-słowacka*, "Turizm Polski", 1 (12), 1938, p. 177–179; idem, *Rozszerzenie naszych*

topic of annexation of Czechoslovakian territories by Poland and Polish-Czechoslovakian disputes over borders in the interwar period in another publication⁴⁶. Similarly, comments were made on the establishment of the Polish-Hungarian border in 1939⁴⁷. In the time of the reborn Poland, notwithstanding numerous fragmentary works on political geography, there were almost no publications to treat this sub-discipline comprehensively. There were only two such works, namely by Jerzy Loth as well as Bogdan Zaborski and Antoni Wrzosek and both addressed the borders theory from the perspective of political geography⁴⁸.

The outbreak of the Second World War caused the situation from before the Great War to repeat in almost the same fashion. The Polish state disappeared from the political map of Europe for 5 years and geographers once again engaged in a discourse on the shape of the independent Polish state, its borders and territorial gains – both in the occupied Poland and, first and foremost, among emigrants abroad. The conviction about the future expansion of Poland towards West and North at the expense of Germany⁴⁹ and wide access

to the Baltic Sea⁵⁰ was almost common. But only few postulated basing the eastern border on the Bug, even though such postulates had already been made during the First World War⁵¹.

Studies of Polish political borders in Polish historical geography

The Polish territory is characterised by a unique, in Europe, intensity of changes of borders between countries in the last couple of centuries; in this respect, it is second perhaps only to the Balkans, and this fact has clearly contributed to the cultural landscape of Poland. For nearly a century, the studies of the former borders were the domain of historians⁵². The rise of interest of geographers in the study of borders, including historical ones, appeared before the independence was regained and in the context of the discourse on the future territorial shape of the reborn Poland⁵³ and was continued in the interwar period⁵⁴. These studies, however, were not too profound and their aim was to provide historical background for argumentation regarding the desirable line of the future

granic, "Przyjaciel Spisza i Orawy", 1939, p. 99–102; O. Jakubowski, *Nowa granica Polski z Czechosłowacją*, "Wiadomości Stuzby Geograficznej", 12 (4), 1938, p. 409–423; J. Wąsowicz, *Kilka uwag na temat zasad nowej granicy Czechosłowacji*, "Czasopismo Geograficzne", 16 (4), 1938, p. 341–343; M. Woźniakowski, *Śląsk zaolziański i korektura południowej granicy Polski*, "Czasopismo Geograficzne", 16 (4), 1938, p. 335–341; K. Bryński, *Śląsk nad Olzą, Lwów 1939* (Biblioteczka "Przeglądu Krajoznawczego"); J. Kondracki, *Nowa granica między Polską a Czechami i Słowacją*, "Przegląd Geograficzny", 18, 1938, p. 202–207; W. Mileski, *Po ustaleniu nowej granicy między Polską a Słowacją*, "Ziemia", 29 (1), 1939, p. 4–12; B. Zaborski, *Zmiany granicy państwowej na pograniczu polsko-czechosłowackim*, "Ziemia", 28 (12), 1939, p. 295–297.

⁴⁶ M. Sobczyński, *Aneksja Zaolzia (1938 r.) w polskiej literaturze geograficznej*, in: *Spornik referatów 10 Severomoravského Demografického Kolokvia (mezinárodní kolokvium k otázkám demografického vývoje Frýdecko-Místeckého okresu a Euroregionu Slezsko)*, Frýdek-Místek 1993, p. 57–66.

⁴⁷ M. Orlicz, *Granica Polski z Węgrami*, "Zbliża się i Zdaleka", 7 (4–5), 1939, p. 99–103.

⁴⁸ J. Loth, *Zarys geografii politycznej*, Kraków 1925 (Biblioteczka Geograficzna "Orbis". Seria 1, 1), p. 196–206; B. Zaborski, A. Wrzosek, *Antropogeografia. Wielka geografia powszechna*, Warszawa 1933, p. 280–305.

⁴⁹ A. Błoński, *Wracamy nad Odrę. Historyczne, geograficzne i etnograficzne podstawy zachodnich granic Polski*, Londyn 1942; I. Matuszewski, *Granice zachodnie*, New York 1943; J.M. Winiewicz, *The Polish-German*

Frontier, London 1944; H. Bagiński, *Gospodarstwu uzasadnienie żądań terytorialnych dorzecza Odry*, Londyn 1945, p. 35–71; S. Ossiakowski, *Poland's Western Frontier*, London 1945; W.J. Grabski, *Polska nad Nisą, Odrą i Pasłęką*, [no place] 1945.

⁵⁰ H. Bagiński, *Polska i Bałtyk. Zagadnienie dostępu do morza*, Edinburgh 1942.

⁵¹ C. Jankowski, *Polska*.

⁵² O. Halecki, *Geografia polityczna ziem ruskich Polski i Litwy 1340–1569*, Warszawa 1917; idem, *Historia Europy – jej granice i podziały*, Lublin 1994 (Biblioteka Europy Środkowo-Wschodniej, 1); W. Semkowicz, *Granica polsko-węgierska w oświetleniu historycznym. Materiał przedłożony przez Towarzystwo Tatrzańskie Ministerstwu Spraw Zagranicznych w Warszawie*, "Pamiętnik Towarzystwa Tatrzańkiego", 37, 1919/20, p. 88–112; Z. Kozłowska, *Mapa historyczna granic politycznych i kościelnych powiatu proszowskiego. Próba mapy rozwojowej*, "Prace Komisji dla Atlasu Historii Polski PAU", 1, 1922, p. 17–26; J. Natanson-Leski, *Dzieje granicy wschodniej Rzeczypospolitej*, cz. 1: *Granica moskiewska w epoce jagiellońskiej*, Warszawa 1922 (Rozprawy Historyczne Towarzystwa Naukowego Warszawskiego, 1 (3)); M. Danilewiczowa, *Dawne granice ziem polskich*, Aix-le-Bains 1942; P. Czaplewski, *Granica zachodnia Pomorza pod koniec X wieku*, Toruń 1945 (Komentarze, 8).

⁵³ Z. Gloger, *Geografia historyczna ziem dawnej Polski*, Kraków 1900; W. Semkowicz, *Granica*; idem, *Geograficzne podstawy Polski Chrobrego*, Kraków 1925.

⁵⁴ K. Buczek, *Geograficzno-historyczne podstawy Prus Wschodnich*, Toruń 1936.

borders of Poland. The aim was, then, to prepare historical argumentation to maximize demands during diplomatic efforts; such argumentation was later proven to be unsuccessful, however it was one of the very few that Polish diplomats could use. It was not backed up by a strong army or prominent allies who would be ready to defend Polish interests (which often were in opposition to the interests of those allies). We also lacked a several dozen-years of diplomacy skills and traditions (cf. Bulgaria and Romania). Thus, the history of establishment of the Polish borders was again continuously addressed⁵⁵. Among frequently mentioned and discussed topics was the argumentation in the internal dispute of Austria and Hungary over the border between Galicia and Upper Hungary (Slovakia) in Tatranská Javorina (dispute over Morskie Oko)⁵⁶. The dispute arose for the last time in 1938, when Poland annexed fragments of the Czechoslovakian territory, including Javorina.

The issue of political (tribal, state and administrative) borders was a significant part of research conducted by the team gathered in 1921 by the Committee for the Historical Atlas of Poland (Komisja Atlasu Historycznego Polski) of the Warsaw Scientific Society headed by Władysław

Semkowicz, Stanisław Arnold, Franciszek Bujak and Kazimierz Tymieniecki.

In particular, former territorial divisions of Polish and adjacent territories were studied⁵⁷. Occasionally, methodological works were also published⁵⁸.

Conclusion

The studies of borders and, later on, also borderlands by Polish geography have a very long tradition, as, in general, they precede the appearance of geography as a scientific discipline. The rise of interest in the issue of borders appeared at the end of the 19th and beginning of the 20th century, when the reinstatement of the Polish state was the subject of political discourse in the occupied country and among emigrants abroad. Principal trends in the study of borders and borderlands within political geography focused mainly on state and administrative borders. Polish historical geography was dominated by studies of territorial changes of countries, beginning with tribe structures, and internal divisions of Poland into historical and political regions and administrative units. It can also be noticed that in periods of research freedom studies within political geography developed more strongly (e.g. the interwar period), while in the periods of ideological restrictions (e.g. the partitions) historical-geographical studies were more prominent. ■

Translated by Paulina Wactawik

⁵⁵ J. Natanson-Leski, *Dzieje granicy*; E. Romer, *O wschodniej granicy Polski z przed roku 1772*, in: *Księga pamiątkowa ku czci Oswalda Balzera*, t. 2, Lwów 1925, p. 355–363; K. Buczek, *Geograficzno-historyczne podstawy*; W. Semkowicz, *Le rôle des facteurs géographiques dans la structure territoriale de l'ancienne Pologne*, in: *Comptes rendus du Congrès International de Géographie*, Varsovie 1934, t. 4, Warszawa 1934, p. 404–405; idem, *Rozwój terytorialny Polski na podłożu geograficznym*, "Kalendarz Ilustrowanego Kuriera Codziennego", 9, 1936, p. 63–68; W. Semkowicz, *Silesia: Its Name, Territory and Boundaries. A Study in Historical Geography*, "Baltic and Scandinavian Countries", 3 (2), 1937, p. 197–209; A. Zglinnicka, *Granice i obszar Polski w dziejowym rozwoju na tle związku z rzeźbą ziemi*, "Zbliża i Zdaleka", 4 (5–6), 1936, p. 131–136.

⁵⁶ K. Sosnowski, *Sprawa Jaworzyny Spiskiej*, "Ziemia", 7 (8–9), 1922, p. 267–271; A. Chybiński, *Jaworzyna dla Polski – dwie sprawy dla Tatr najważniejsze*, "Wierchy", 1, 1923, p. 3–12; idem, *Ostatnie fazy walki o Jaworzynę*, "Wierchy", 2, 1924, p. 216–222; W. Semkowicz, *Prawa Polski do Jaworzyny*, "Ziemia", 8 (1), 1923, p. 3–11; T. Modelski, *Na marginesie sporu o Jaworzynę*, "Wierchy", 2, 1924, p. 183–191; W. Goetel, *Szkieł przebiegu sprawy Jaworzyny*, "Przegląd Turystyczny", 1 (1), 1925, p. 7–9.

⁵⁷ F. Duda, *Rozwój terytorialny Pomorza polskiego XI–XIII w.*, Kraków 1909; K. Tymieniecki, *Pomorze i Polska za pierwszych Piastów*, "Strażnica Zachodnia", 1 (8), 1922, p. 257–271, 1 (9–10), 1922, p. 340–355; S. Arnold, *Terytoria plemienne w ustroju administracyjnym Polski piastowskiej (XII–XIII w.)*, Kraków 1927 (Prace Komisji Atlasu Historycznego Polski PAU, 2); W. Godziszewski, *Granica polsko-moskiewska wedle pokoju polanowskiego (wytyczona w latach 1634–1684)*, Kraków 1935 (Prace Komisji Atlasu Historycznego Polski PAU, 3), p. 1–98; J. Jakubowski, *Przykład zmienności granic administracyjnych na Litwie w XVI wieku*, "Ateneum Wileńskie", 10, 1925, p. 161–164; J.S. Langrod, *Ze studiów nad podziałem administracyjnym państwa*, Kraków 1931.

⁵⁸ W. Chojnicki, *Uwagi krytyczne o pomiarach wschodniej granicy Państwa*, "Przegląd Mierniczy", 2 (7), 1925, p. 3–4; T. Manteuffel, *Metoda oznaczania granic w geografii historycznej*, in: *Księga pamiątkowa ku czci M. Handelsmana*, red. H. Bachulski, Warszawa 1929, p. 221–227.

Bibliography

- Anonim so-called Gall, *Kronika polska*, Wrocław 1968.
- Arnold S., *Terytoria plemienne w ustroju administracyjnym Polski piastowskiej (XII–XIII w.)*, Kraków 1927 (Prace Komisji dla Atlasu Historycznego Polski PAU, 2), p. 1–127.
- Askenazy S., *Gdańsk a Polska*, Warszawa 1919.
- Bagiński H., *Gospodarcze uzasadnienie żądań terytorialnych dorzecza Odry*, Londyn 1945, p. 35–71.
- Bagiński H., *Polska i Bałtyk. Zagadnienie dostępu do morza*, Edinburgh 1942.
- Bartoszewicz J., *Walka o Polskę*, Poznań 1920 (Biblioteczka Polityczno-Narodowa, 4).
- Betleja T., *Z geografii politycznej płnc.-wschodnich granic Rzeczplitej*, "Wiadomości Geograficzne", 1 (5–6–7), 1923, p. 104–106.
- Błoński A., *Wracamy nad Odrę. Historyczne, geograficzne i etnograficzne podstawy zachodnich granic Polski*, Londyn 1942.
- Bromek K., *Granica polsko-czeska na Śląsku Cieszyńskim*, "Turyzm Polski", 1 (12), 1938, p. 179–182.
- Bryński K., *Śląsk nad Olzą*, Lwów 1939 (Biblioteczka "Przeglądu Krajoznawczego").
- Buczek K., *Geograficzno-historyczne podstawy Prus Wschodnich*, Toruń 1936.
- Chojnicki W., *Uwagi krytyczne o pomiarach wschodniej granicy Państwa*, "Przegląd Mierniczy", 2 (7), 1925, p. 3–4.
- Chybiński A., *Jaworzyna dla Polski – dwie sprawy dla Tatr najważniejsze*, "Wierchy", 1, 1923, p. 3–12.
- Chybiński A., *Ostatnie fazy walki o Jaworzynę*, "Wierchy", 2, 1924, p. 216–222.
- Czalczyńska I., *Prace nad ustaleniem granicy fińsko-rosyjskiej*, "Wiadomości Geograficzne", 1 (5–6–7), 1923, p. 106.
- Czaplewski P., *Granica zachodnia Pomorza pod koniec X wieku*, Toruń 1945 (Komentarze, 8).
- Dagome index* (https://pl.wikipedia.org/wiki/Dagome_index, access: March 8, 2018).
- Danilewiczowa M., *Dawne granice ziem polskich, Aix-le-Bains* 1942.
- Długosz J., *Liber beneficiorum dioecesis Cracoviensis*, t. 1–3, in: *Joannis Długosz senioris canonici Cracoviensis opera omnia*, t. 7–9, ed. A. Przezdziecki, Cracoviae 1863.
- Długosz J., *Roczniki, czyli kroniki sławnego Królestwa Polskiego*, t. 1–12, Warszawa 2009.
- Dmowski R., *Nota Delegacji Polskiej na Konferencji Pokojowej do J. Cambona w sprawie granic zachodnich państwa polskiego (1919 luty 28)*, in: *Sprawy polskie na Konferencji Pokojowej w Paryżu w 1919 r. Dokumenty i materiały*, t. 1, red. R. Bierzanek, J. Kukułka, Warszawa 1965, p. 72–77.
- Dmowski R., *Polityka polska. Odbudowanie państwa*, Warszawa 1989.
- Duda F., *Rozwój terytorialny Pomorza polskiego XI–XIII w.*, Kraków 1909.
- Eberhardt P., *Koncepcje granic państwa polskiego u progu odzyskania niepodległości*, "Studia z Geografii Politycznej i Historycznej", 4, 2015, p. 9–35.
- Eberhardt P., *Polska i jej granice. Z historii polskiej geografii politycznej*, Lublin 2004.
- Eberhardt P., *Twórcy polskiej geopolityki*, Kraków 2006.
- Fabierkiewicz W., *Decyzja rady Ligi Narodów o podziale Górnego Śląska*, "Mechanik", 4 (1), 1922, p. 1–5.
- Fedorowicz Z., *Czem jest Gdańsk dla Polski?*, Warszawa 1920 (Biblioteka Uniwersytetu Żołnierskiego. Dział 2, 8c).
- Flint C., *Wstęp do geopolityki*, Warszawa 2008.
- Gloger Z., *Geografia historyczna ziem dawnej Polski*, Kraków 1900.
- Gloger Z., *Opis historyczny Podlasia i ziemi chełmskiej*, in: *W obronie ziemi*, red. Z. Chrzanowski, Warszawa 1918, p. 7–18.
- Godziszewski W., *Granica polsko-moskiewska wedle pokoju polanowskiego (wytyczona w latach 1634–1684)*, Kraków 1935 (Prace Komisji dla Atlasu Historycznego Polski PAU, 3), p. 1–98.
- Goetel W., *Szkic przebiegu sprawy Jaworzyny*, "Przegląd Turystyczny", 1 (1), 1925, p. 7–9.
- Gorzuchowski S., *Granica polsko-litewska*, "Wiadomości Geograficzne", 6 (4–5), 1928, p. 65–66.
- Gotkiewicz M., *Nowa granica polsko-słowacka*, "Turyzm Polski", 1 (12), 1938, p. 177–179.
- Gotkiewicz M., *Rozszerzenie naszych granic*, "Przyjaciel Spisza i Orawy", 1939, p. 99–102.
- Grabski W.J., *Polska nad Nisą, Odrą i Pastęką*, [no place] 1945.
- Halecki O., *Geografia polityczna ziem ruskich Polski i Litwy 1340–1569*, Warszawa 1917.
- Halecki O., *Historia Europy – jej granice i podziały*, Lublin 1994 (Biblioteka Europy Środkowo-Wschodniej, 1).
- Hrabyk P., *Granice ziemi przemyskiej i lwowskiej. Ojaśnienie do mapy*, "Rocznik Przemyski", 3, 1913–1922, p. 33–38.
- Jakubowski J., *Przykład zmienności granic administracyjnych na Litwie w XVI wieku*, "Ateneum Wileńskie", 10, 1935, p. 161–164.
- Jakubowski O., *Nowa granica Polski z Czechosłowacją*, "Wiadomości Służby Geograficznej", 12 (4), 1938, p. 409–423.
- Jankowski C., *Polska etnograficzna*, Warszawa 1914.
- Jankowski K., *Pomiary polsko-rosyjskiej granicy państwowej*, "Przegląd Mierniczy", 1 (5), 1924, p. 8–11, 2 (1), 1925, p. 4–10.

- Janowski A., *Ziemia rodzinna*, Warszawa 1913 (Poznaj Swój Kraj, 1).
- Januszajtis M.Z., *Strategiczne granice Polski na wschodzie*, "Bellona", 2 (3), 1919, p. 174–180.
- Jaskólski J., *Granice Polski*, Lwów 1919.
- Jędrzejczyk D., *Eugeniusz Romer o przedrozbiorowej polskiej granicy wschodniej*, "Polski Przegląd Kartograficzny", 36 (1), 2004, p. 29–32.
- Jędrzejczyk D., *Mysł geograficzna Wacława Natkowskiego*, Warszawa 1999.
- Kadłubek W., *Kronika Polska*, [no place] 2002, digital edition.
- Kondracki J., *Nowa granica między Polską a Czechami i Słowacją*, "Przegląd Geograficzny", 18, 1938, p. 202–207.
- Kondracki J., *Podział Czecho-Słowacji*, "Przegląd Geograficzny", 18, 1938, p. 195–201.
- Kozicki S., *Sprawa granic Polski na konferencji pokojowej w Paryżu w 1919 r.*, Warszawa 1921.
- Kozłowska Z., *Mapa historyczna granic politycznych i kościelnych powiatu proszowskiego. Próba mapy rozwojowej*, Kraków 1922 (Prace Komisji dla Atlasu Historii Polski PAU, 1), p. 17–26.
- Kromer M., *Kronika Polska...*, Sanok 1868.
- Kromer M., *Polonia sive de situ, populis, moribus, magistratibus et re publica regni Polonici libri duo*, Coloniae 1577.
- Langrod J.S., *Ze studiów nad podziałem administracyjnym państwa*, Kraków 1931.
- Lencewicz S., *Geograficzne i strategiczne położenie Polski. Indywidualność geograficzna*, "Bellona", 2 (12), 1919, p. 919–932.
- Loth J., *Zarys geografii politycznej*, Kraków 1925 (Biblioteczka Geograficzna "Orbis". Seria 1, 1).
- Łahoda M. (nickname of B. Jakimiak), *Zachodnia granica Polski*, Warszawa 1918.
- Maliszewski E., *Granice Polski*, Warszawa 1919 (Co To Jest Polska?, 1).
- Manteuffel T., *Metoda oznaczania granic w geografii historycznej*, in: *Księga pamiątkowa ku czci M. Handelsmana*, red. H. Bachulski, Warszawa 1929, p. 221–227.
- Matuszewski I., *Granice zachodnie*, New York 1943.
- Miechowita M., *Chronica Polonorum*, Kraków 1521.
- Miechowita M., *Opis Sarmacji azjatyckiej i europejskiej*, Wrocław 1972.
- Milecki W., *Po ustaleniu nowej granicy między Polską a Słowacją*, "Ziemia", 29 (1), 1939, p. 4–12.
- Modelski T., *Na marginesie sporu o Jaworzynę*, "Wierchy", 2, 1924, p. 183–191.
- Nałkowski W., *Granice polityczne ze stanowiska geograficzno-naukowego*, "Prawda. Tygodnik Polityczny, Społeczny i Literacki", 13 (36), 1893, p. 422–424.
- Nałkowski W., *Materjały do geografii ziem dawnej Polski*, t. 1, Warszawa 1913.
- Nałkowski W., *Poland as a Geographical Entity*, London 1917.
- Nałkowski W., *Terytorjum Polski historycznej jako indywidualność geograficzna*, Warszawa 1912.
- Natanson-Leski J., *Dzieje granicy wschodniej Rzeczypospolitej, cz. 1: Granica moskiewska w epoce jagiellońskiej*, Warszawa 1922 (Rozprawy Historyczne Towarzystwa Naukowego Warszawskiego, 1 (3)).
- Nitsch K., *Granice państwa a granice języka polskiego*, "Język Polski", 5 (4), 1920, p. 97–101, 6 (2), 1921, p. 41–46, 7 (4), 1922, p. 97–102, 8 (2), 1923, p. 33–37, 9 (3), 1924, p. 80–86, 10 (5), 1925, p. 129–135.
- Orlicz M., *Granica Polski z Węgrami*, "Zbliża i Zdaleka", 7 (4–5), 1939, p. 99–103.
- Orłowicz M., *Nowe granice na Spiszu i Orawie*, "Orli Lot", 1 (8), 1920, p. 83–87, 1 (9), 1920, p. 103–108.
- Ossiakowski S., *Poland's Western Frontier*, London 1945.
- Parczewski A., *W sprawie zachodnich granic Polski*, Warszawa 1919.
- Pawłowski S., *Geografia polityczna Polski*, in: S. Pawłowski, J. Bystron, A. Peretiatkowicz, *Polska współczesna. Geografia, kultura, ustroj*, Lwów 1936, p. 9–99.
- Pietkiewicz S., *Granica polsko-niemiecka w oświetleniu Niemców*, "Przegląd Geograficzny", 7 (1–2), 1927, p. 87–95.
- Pol W., *Historyczny obszar Polski. Rzecz o dialektach mowy polskiej*, Kraków 1869.
- Polak J., *W sprawie granic państwa polskiego*, Warszawa 1920 (Biblioteczka Uniwersytetu Żołnierskiego. Dział 1, 5).
- Popławski J.L., *Polska współczesna*, in: J.L. Popławski, *Szkiecy literackie i naukowe*, Warszawa 1910.
- Rabot K., *Nowa granica francusko-angielska w Afryce Środkowej*, "Czasopismo Geograficzne", 2 (1), 1923–1924, p. 90–94.
- Raubal S., *Granica polityczna polsko-czechosłowacka*, "Rocznik Biblioteka Wyższej Szkoły Handlowej", 3, 1927, p. 135–219.
- Rehman A., *Karpaty opisane pod względem fizyczno-geograficznym*, Lwów 1895.
- Rogowski J., *Problem obronności granic politycznych*, "Drogi Polski", 2 (3–4), 1923, p. 189–201, 2 (6), 1923, p. 261–270, 2 (11–12), 1923, p. 441–450.
- Romer E., *Czy Polska jest krainą przejściową? Odpowiedź na wywody Hanslika*, "Ziemia", 1 (16), 1910, p. 241–243.
- Romer E., *Pamiętnik paryski 1918–1919*, Wrocław 1989.
- Romer E., *Polska. Ziemia i państwo*, Kraków 1917.
- Romer E., *Polski atlas kongresowy*, Lwów–Warszawa 1921.

- Romer E., *Rola rzek w historii i geografii narodów*, "Przewodnik Naukowy i Literacki", 1, 1901, p. 58–68.
- Romer E., *O wschodniej granicy Polski z przed roku 1772*, in: *Księga pamiątkowa ku czci Oswalda Balzera*, t. 2, Lwów 1925, p. 355–363.
- Romer-Ochenkowska H., *Zagadnienia historyczne i polityczne Litwy Środkowej*, "Polska Współczesna", 1 (1), 1922, p. 6–9.
- Rudnicki M., *Zachodnia granica Polski*, "Rok Polski", 4 (3), 1919, p. 105–109.
- Semkowicz W., *Geograficzne podstawy Polski Chrobrego*, Kraków 1925.
- Semkowicz W., *Granica polsko-węgierska w oświetleniu historycznym. Materiał przedłożony przez Towarzystwo Tatrzańskie Ministerstwu Spraw Zagranicznych w Warszawie*, "Pamiętnik Towarzystwa Tatrzańkiego", 37, 1919/20, p. 88–112.
- Semkowicz W., *Prawa Polski do Jaworzyny*, "Ziemia", 8 (1), 1923, p. 3–11.
- Semkowicz W., *Le rôle des facteurs géographiques dans la structure territoriale de l'ancienne Pologne*, in: *Comptes rendus du Congrès International de Géographie, Varsovie 1934*, t. 4, Warszawa 1934, p. 404–405.
- Semkowicz W., *Rozwój terytorialny Polski na podłożu geograficznym*, "Kalendarz Ilustrowanego Kuriera Codziennego", 9, 1936, p. 63–68.
- Semkowicz W., *Silesia: Its Name, Territory and Boundaries. A Study in Historical Geography*, "Baltic and Scandinavian Countries", 3 (2), 1937, p. 197–209.
- Semkowicz W., *Walka o polskie "Kresy południowe"*, "Orli Lot", 5 (2–3), 1924, p. 18–23; 5 (4–5), 1924, p. 50–52.
- Siarczyński F., *Geografia, czyli opisanie naturalne, historyczne i polityczne kraioi w narodów we czterech częściach świata zawierających...*, Warszawa 1794.
- Sławski S., *Dostęp Polski do morza a interesy Prus Wschodnich*, Gdańsk 1925.
- Smoleński J., *W sprawie polskości Ziemi Wileńskiej*, "Orli Lot", 2 (2), 1921, p. 18–20, 2 (3), 1921, p. 37–39.
- Sobczyński M., *Aneksja Zaolzia (1938 r.) w polskiej literaturze geograficznej*, in: *Sborník referátů 10 Severomoravského Demografického Kolokvia (mezinárodní kolkvium k otázkám demografického vývoje Frýdecko-Místeckého okresu a Euroregionu Slezsko)*, Frýdek-Místek 1993, p. 57–66.
- Sosnowski K., *Sprawa Jaworzyny Spiskiej*, "Ziemia", 7 (8–9), 1922, p. 267–271.
- Staszic S., *O statystyce Polski krótki rzut wiadomości potrzebnych...*, Warszawa 1807.
- Sujkowski A., *Geografia ziem dawnej Polski*, Warszawa 1921.
- Szczepanowski S., *Nowoczesne granice naturalne Polski*, Lwów 1920.
- Szyc J., *Jeografia dawnej Polski dla użytku młodzieży*, Poznań 1861.
- Święcicki J., *Topographia sive Masoviae descriptio*, Warszawa 1634.
- Święcki T., *Opis starożytny Polski*, t. 1, Warszawa 1816.
- Thugutt S., *Wybór pism i autobiografia*, Warszawa 1939.
- Tymieniecki K., *Pomorze i Polska za pierwszych Piastów*, "Strażnica Zachodnia", 1 (8), 1922, p. 257–271, 1 (9–10), 1922, p. 340–355.
- Umiaostowski R., *Geografia wojenna Rzeczypospolitej Polskiej i ziem ościennych*, Warszawa 1924.
- Umiaostowski R., *Granice polityczne, naturalne i obronne w czasie pokoju i wojny*, Kraków 1925.
- Uziembło A., *Walka o Mazowsze Pruskie*, "Ziemia", 6 (1), 1920, p. 14–25.
- Wakar W., *Program terytorialny*, "Polska. Pismo poświęcone zagadnieniom ideologii patriotycznej", 1 (2), 1917, p. 1–16, 1 (4), 1917, p. 14–16, 1 (5), 1917, p. 15–16.
- Wasilewski L., *Granice Rzeczypospolitej Polskiej*, Warszawa 1926.
- Wasilewski L., *La paix avec l'Ukraine, Podlachie et Chełm*, Genève 1919.
- Wasilewski L., *Świat po wielkiej wojnie*, Warszawa 1930 (Biblioteka Samokształcenia, 4).
- Wasilewski L., *Ustalenie granic Rzeczypospolitej Polskiej*, "Wiedza i Życie", 2 (8–9), 1927, p. 9–17.
- Wasilewski L., *Wschodnia granica Polski*, "Miesięcznik Statystyczny", 6 (8), 1923, p. 225–231.
- Wąsowicz J., *Kilka uwag na temat zasad nowej granicy Czechosłowacji*, "Czasopismo Geograficzne", 16 (4), 1938, p. 341–343.
- Wąsowicz J., *Spór graniczny włosko-egipski*, "Przyroda Technika", 4 (6), 1925, p. 275.
- Wenda J., *Długość wybrzeża polskiego*, "Żeglarz Polski", 1 (4), 1922, p. 56.
- Winiewicz J.M., *The Polish-German Frontier*, London 1944.
- Woźniakowski M., *Śląsk zaolziański i korektura południowej granicy Polski*, "Czasopismo Geograficzne", 16 (4), 1938, p. 335–341.
- Wyrwicz K., *Geografia czasów teraźniejszych...*, t. 1, Warszawa 1768.
- Zaborski B., *Polskie pogranicze północne i zachodnie*, "Kalendarz Ilustrowanego Kuriera Codziennego", 9, 1936, p. 69–76.
- Zaborski B., *Zmiany granicy państwowej na pograniczu polsko-czechosłowackim*, "Ziemia", 28 (12), 1939, p. 295–297.
- Zaborski B., *Wrzosek A., Antropogeografia. Wielka geografia powszechna*, Warszawa 1933.
- Zglinnicka A., *Granice i obszar Polski w dziejowym rozwoju na tle związku z rzeźbą ziemi*, "Zbliża i Zdaleka", 4 (5–6), 1936, p. 131–136.

- Ziemięcki A., *O granicy polsko-rumuńskiej*, "Wiadomości Geograficzne", 6 (6), 1928, p. 88–89.
- Zierhoffer A., *Pomiar długości granic Polski*, "Czasopismo Geograficzne", 3 (1–32), 1925, p. 38–44.
- Żebrowski O., *Ogólny zarys przyczyn wzrostu i upadku dawnego państwa polskiego*, Paryż 1847. ■

Summary

Border researches have a long tradition in Poland, because they precede the emergence of geography as an independent scientific discipline.

The growing interest in the issue of borders appeared at the turn of the 19th and 20th centuries, when the revival of Polish statehood became the subject of political discourse in the occupied country as well as in exile. The main topics of border and boundary research within political geography focused primarily on state and administrative boundaries. In the field of Polish historical geography, more popular were studies on the history of territorial changes of the country, starting from tribal structures. The other aim of research

were internal divisions of Poland into historical, political and administrative regions. One can observe the regularity that studies of political geography developed more strongly during periods of freedom of research (e.g. in the inter-war period), and in the periods of ideological restrictions (e.g. annexations by neighboring powers), historical-geographical studies were intensifying.

The aim of the article is to review the researches on borders in Polish political and historical geography since they were taken up until the end of the Second World War showing the most important trends in their development. ■

Keywords: border studies, political geography, historical geography, Poland

Marek Sobczyński – Department of Political and Historical Geography and Regional Studies, Faculty of Geographical Sciences University of Łódź (e-mail: marek.sobczynski@geo.uni.lodz.pl)